

TKALJA NA SJEVEROISTOKU HRVATSKE

U Hrvatskoj tradicijskoj kulturi panonskog dijela istočne Hrvatske žena je imala veoma važnu ulogu kao tkalja. Ona je tim svojim radom naglašeno sudjelovala u obiteljskoj ekonomici, jer je privređivala potrebni tekstil za članove obitelji, kuću i gospodarstvo, uz obavljanje kućnih i poljskih poslova. Doduše, prema tradicijskoj raspodjeli poslova na muške i ženske, njoj je i pripadalo tekstilno rukotvorstvo, što se na ovom prostoru strogo i održavalo – sve do 30-tih ili 40-tih godina 20. stoljeća.

Gledano s drugog stanovišta: žene su tkanjem stjecale ugled, zadovoljstvo i smirenje koje može dati ručni rad kad se radi s ljubavlju. Osim toga, ono im je pružalo mogućnost da izraze neku svoju potrebu za stvaralaštvom – u okviru tradicionalnih odrednica. Hrvatska žena kao tkalja nije bila samo čuvarica tradicije, koju je prenosila s koljena na koljeno, nego i uvođiteljica novina. Baštinjena slavenska vještina počimala je s gajenjem i obradom lana i konoplje, a razvijala se u tkanjima domaćom predom¹. Bilo je, međutim, i drugačijih tekstilnih sirovina: izvlačila se svila iz čahura dudovog svilca², nabavljale i upotrebljavale gotove niti pamuka i svile te dodavale tradicijskima nove suvrstice tkiva, na primjer: uzorkovanih tkanja, među kojima se nalaze i ona nastala preuzimanjem ili variranjem dostignuća iz drugih kulturnih sredina.

Uloga žene, kako je gore prikazana, rekognoscirana je 1980. g. u tri hrvatska sela u panonskoj zoni istočne SR Hrvatske. No, ta se uloga nije održala do naših dana u jednakom intenzitetu. S promjenom prilika i načina narodnog života funkcija se tkalje mijenjala, prestala i opet javila. Zato ćemo se u našem promatranju osvrnuti na te faze u razdoblju koje je ograničeno na prošlih sto godina, koliko se može zahvatiti poznavanjem i sjećanjem kazivača, a zatim i potvrditi objavljenom etnološkom građom³. Pr-

---

1) M. Gavazzi, Kulturno naslijeđe južnih Slavena u svjetlu etnologije, Vrela i sudbine narodnih tradicija, Zagreb 1978., 62.

2) Žene iz sela oko Slav. Broda izvlačile su svilenu nit iz čahura dudovog svilca i njome tkale svilenu tkaninu od koje su pravile odjeću (žensku nošnju), ponjave za prekrivanje kreveta i drugo. Svilogojstvo je uvedeno u Slavoniji i Srijemu polovicom 18. st. i održalo se uglavnom u proizvodnji čahura (koliko je do sad istraženo) do trećeg desetljeća 20. st. U Bapskoj su hranili svilene bube sve do 1964/65. g. i galette prodavali u Ilok, Palanku i Vukovar.

Literatura: F. Taube, Historisch-geographische Beschreibung des Königreichs Slawonien und des Herzogtums Syrmien, Leipzig 1777, I: 27 i dalje; Z. Lechner, Ženska narodna nošnja, Oriovac, Oriovac 1971., 236; Z. Toldi, Svilogojstvo, Izložba, Slav. Brod 1980.g.

3) J. Belović-Bernadzikowska, Građa za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada, Sarajevo 1898.

J. Belović-Bernadzikowska, O razvitku naše narodne tekstilne ornamentike, ZbNŽO|X, sv. 2, Zagreb 1905.

M. Cepelić, Narodno tkivo i vezivo, Spomen cvieće, MH, 1900.

M. Cepelić, Spasavajmo narodno naše tkivo i vezivo, Jeka od Osijeka za 1918. g., posebni otisak.

va faza obuhvaća vremenski raspon od 1880. do 1914. g.; druga faza od 1918. do 1941.; treća od 1945. do 1980. g.

Ograničit ćemo se također samo na bijela prtena tkanja u selima: Stari Mikanovci, Draž i Bapska. Iako ta sela pripadaju trima regijama: Slavoniji (Mikanovci), Baranji (Draž) i Srijemu (Bapska) – u granicama Hrvatske – ipak njihove podatke ne smijemo protegnuti na cijelu regiju, jer unutar svake od njih postoji niz etnografskih jedinica sa svojim nazivima, ili pomacima u vremenskim razdobljima upotrebe određene sirovine, ili napuštanja tkanja.

U spomenutim selima pojedine su kuće još uvijek prave riznice vrijednih tkanja – uključivši u taj naziv sve suvrstice platna, deblje i tanje tkanine, koje su izrađene na *stativama*⁴ ili, kako ih još zovu; na *šokačkom stanu* za razliku od *totskog* tkalačkog stanu koji je bio velik, a na kojem su radili *tikači*⁵, tkalci obrtnici, po narodnosti Slovaci i Nijemci.

Tolika je množina domaćih tkanja da se i ona čine kao živi svjedoci tkalačke radionosti, jednako kao i starice koje su ih u mladim danima otkale ili naslijedile od svojih majki, baka i svekrva. One su ih čuvale jer su ih znale cijeniti. Pitaju se da li današnji mladi svijet zna cijeniti tu ostavštinu. Odgovor je: i da i ne. Mnoge misle kao jedna baka koja se požalila: „Mlađe ne znaju kako je teško bilo radit pa ne znaju cinit“.

A danas se više i ne obnavljaju zalihe, ne pune se sanduci *trubama* i *gubama*⁶, kako je to bio običaj sve dok nije bila napuštena šokačka (hrvatska) narodna nošnja.

Analizu počinjemo u današnje vrijeme, dakle s trećom fazom, da bismo u nastavku pokazali drugu i na kraju prvu.

Treća faza (1945. – 1980. g.)

Danas (1980. g.) u ta tri sela tka po jedna, dvije ili tri žene koje nazivaju tkaljama. One tkaju za druge, za novac, po narudžbi, vršeći tu uslugu suseljanima. Naplaćuju po komadu koji izrade, a u pogodbi s kupcima jer su se specijalizirale prema potrebama svoje okoline. Ne iznose svoju robu na gradske tržnice, na kojima su mnoge žene prodavale nošnju i nekadašnja tkanja.

F. Hefe, Naši domaći obrti, Zagreb 1896.

I. Kršnjavi, Listovi iz Slavonije, Zagreb 1882.

Z. Lechner, Obrada kudjelje u baranjskim selima, Osječki zbornik IV, Osijek 1954.

Z. Lechner, Rubine baranjskih Hrvatica, Osječki zbornik XI, Osijek 1967.

Z. Lechner, Tekstilne rukotvorine, Požega, Slav. Požega 1977.

J. Lovretić, Otok, ZbNŽO II, Zagreb 1897.

L. Lukić, Varoš, ZbNŽO XXIV, Zagreb 1919.

M. Markovac, Selo i seljaci u slavonskoj Posavini, Zagreb 1940.

4) U sva tri sela tkalački se stan naziva *stative*; u St. Mikanovcima: *osnova i putka*; u Dražu: *osnova i pučica*; u Bapskoj: *osnova i poučica*.

5) Jedan *tikač* živio je u Bapskoj, ali samo jednu ili dvije godine „pred frontu“. Kazivačice misle da je bio Švabo (Nijemac). On je kao i drugi tkalci, koji su radili u Srijemu i Bačkoj, a koji su bili Totovi (Slovaci) tkao vreće, gube, slamarice, ponjave spavačice... od same pređe – konopljine. U Bapskoj su Šokice (Hrvatice) sijale konoplju i prele, a tkale su samo pamukom ili predom po pamuku (u to vrijeme). – Tkanje muških tkalaca nije bilo uzorno. Kad se u Mikanovcima reklo: *tkaš ko Jano Toto* – značilo je: loše.

6) *Truba* je smotak tkanja, koje se prije savijanja preklopi na pol širine. *Guba* je debela, gruba prostirka na kojoj se suši grah, vija žito, itd. U Dražu i Bapskoj upotrebljava se naziv *guba*, u Mikanovcima *fitiljka*.

Slavonka Eva u Starim Mikanovcima tka od 1976. g. *otarce s čelom – svatovske peškire* koje traže suseljami doseljenici (pretežno iz Bosne i Hercegovine i Dalmacije) kad „imaju curu za udaju“. Zanimljivo je to da su starosjedioci Šokci već bili prestali održavati svatovski običaj darivanja ukrasnih ručnika, iako su ih imali naslagane u ormarima ili ladičarima, a sada mu se opet vraćaju potaknuti „došljacima“ koji su prihvatili njihov običaj. Zato tkalja Eva kaže da će svojoj kćeri otkati *otarke* kao što su bili *starovirski*, a ne samo novomodne kojima na *čelima* (krajevima) *ubire* motiv ruže koji potječe iz modnih listova⁷.

Eva je rođena 1930. g. Dok je bila mlada, nije znala tkati kao ni njezine „parice“, drugarice, ali naučila je prije četiri godine i voli tkati, tkanje je oslobada svih drugih misli i briga. Sremice Bapske tkaju čilime – nove mode – za kauč i vunene *otarke*. Ali kod njih se otarkom naziva pokrivač za krevet ili stol; ručnik se ne zove otarak, nego *peškir*.

Tkalja Emica, potaknuta potrebama vukovarskog muzeja, naučila je ove godine tkati najfinije srijemsko tkanje *misir* i za Dan žena demonstrirala ga na otvorenju izložbe „Domaća tkanja i šlinge“. Kažu da ga u Bapskoj nisu tkale već 80 godina.

Emica je rođena 1947., a tka od 1965. g. Voli tkati.

Baranjke tkaju *šarene ponjave*⁸ i *čilime* koji se u moderno vrijeme prostiru po podu, što je u prošlosti bilo nezamislivo. Nedavno su tkale tkanine za rubine, jedna se pohvalila da je „svima decma natkala“ da se mogu „opravit“, svečano obući, za folklor ili priredbu u školi. Tkalja Jela rođena je 1912. g., a ostale su mlađe i starije. Naime, u Baranji se tkalo neprekidno, samo se broj tkalja sve više smanjivao.

Sadašnje se tkalje ne tuže na težinu posla, niti na zaradu. Ona je nešto niža od iznosa nadnice za poljske poslove, ali one osjećaju da su zato slobodnije, da mogu uz tkanje obaviti svoje obiteljske i kućne poslove, da rade ono što vole, a da ipak privređuju. Cijena njihovog utrošenog vremena prilično je niska. One to objašnjavaju starim iskustvom prema kojemu se ručni rad ne može naplatiti. Tek jedna negoduje, čak se buni, jer zna da je „laglje zemlju radit“. Ona voli i tkanje i poljske poslove, svako u svoje vrijeme. Zato samo zimi tka, a ljeti ne bi tkala ni za kakvu cijenu, „da mi ne znam što dadu“.

Ostale tkalje ne gledaju na to koja je godišnja doba i ne ravnaju se po tradicijskom rasporedu, kojim je zimski period bio određen za tkanje. Njihove se stativne ne rastavljaju, u neprekidnom su pogonu.

Djelovanje ovih tkalja ne može se pripisati cijelom vremenskom razdoblju treće faze, koja traje od 1945. g. – 1980. g., a označava ga socijalistička izgradnja zemlje. Takvo stanje odnosi se samo na etapu posljednjih 15 godina, ili kraće. U prvom dijelu tog našeg vremena, od 1945–1965. g. otprilike, nije bilo tkalja ni u Mikanovcima, ni u Bapskoj. Najprije zato što se nije moglo kupiti pamuka – sve kazivačice navode taj razlog, iako je takvo stanje trajalo kratko – a zatim, jer su žene prekinule s tim poslom da si olakšaju život i da se riješe svega što se po javnom mišljenju nije smatralo naprednim.

U Dražu su u to vrijeme žene još obrađivale *kudelju* (konoplju) i tkale, ali su ubrzo iz istih motiva napuštale te poslove. Takvoj orijentaciji pogodovalo je tekstilom dobro opskrbljeno tržište odmah nakon prvih poratnih godina, a i kupovna moć sela.

7) Taj motiv ruže s listovima donesen je u Mikanovce iz srpskih sela, kao i način tkanja kojim se šteti predica. Isti motiv i tehnika (u d a s k u) primjenjuje se i u Bapskoj u tkanju čilima vunom, koje onda zovu r a c k i m za razliku od š o k a č k i h č i l i m a koji su č i č k a v i ili i z v l a č i t i.

8) Vunene p o n j a v k e su široke pregače ili prostirke na postelji, vidi: Z. Lechner, Ponjavke za zastiranje ZbNŽO 40, Zagreb 1962.

U II. fazi promatranog razdoblja, od 1918. do 1941. g., dakle u vremenu između dva svjetska rata žene su tkale u velikom broju, jer je to još uvijek bio sastavni dio njihovih poslova. To razdoblje bilo je vrijeme životne upotrebe i manifestacije narodne nošnje, kao i njezina obogaćivanja varijantama i modalitetima. Kako je osnovno ruho nošnje platneno, potreba je za tkanjima bila velika i ona je stvorila kategoriju tkalje koja je „živjela od tkanja“.

Karakteristično je za ovu fazu i to da je bilo tkalja koje su radile *napole*, što nije bilo moguće u vrijeme velikih obiteljskih zadruga. Kućne su zadruge sad već bile podijeljene, ili su se dijelile, a kod nekih su trajale u vidu manjih zajednica roditelja sa sinom i snahom. Neki su diobama osiromašili, a neki se nisu znali snaći pa su žene iskoristile svoju vještinu u tkanju, da njom zaraduju. – Oduvijek je bilo tako da sve žene nisu bile dobre „poslenice“ i da sve nisu znale tkati, a imućnije nisu imale vremena, ili nisu htjele – tad su potrebni tekstil namicala na drugi način.

U vrijeme od 1918. do 1940. tkanje se moglo kupiti za novac od seoskih tkalja, ili se dalo raditi *napole*.

Kad se plaćalo novcem, plaćale su ga *od aršina* (u Mikanovcima, odnosno *po rifu*) u Bapskoj. Aršin ili rif dužinska je mjera od 68 ili 70 cm, ili devet šaka, kako bilježi Hefel⁹.

A *napole* značilo je da svaka strana dobije polovicu *natre*, polovinu otkanog tkanja. Tkalja obavlja sav posao, a naručiteljica daje pamuk, tj. materijal za osnovu i putku te „zapovida kako će se tkat“.

|Prva faza (1880. – 1914. g.)

Sjećanje na prošlost, na vrijeme od 1880. do 1914. g., izazvalo je kod svih kazivačica istu sliku: veliku sobu zadružne obitelji i u njoj onoliko stativa koliko je bilo žena. Pojedine su to doživjele, a druge znaju po pričanju „mame“ ili starijih. Znaju čak i kako su ti stanovi bili porazmješteni. Tkale su uglavnom za danjeg svjetla, ali nije bila rijetkost da „ta lupa“ od sabijanja na stativama ne prestaje ni do ponoći. „Svaka je željela što više i bolje otkati od druge, da se može pohvaliti: otkala sam toliko (i kaže broj) natri ove zime!“ Pojava takmičenja bila je svojstvena u sva tri lokaliteta: „nadmitale su se“, „utecale“, natjecale. S tkanjem se počimalo poslije blagoslova kuća (6.I.) i tkalo do Josipova (19.III.), najdulje do Đurđeva (23.IV.); U Dražu se „počne od sv. Valentina“¹⁰. „Među Božićima i na ženske svece – 'mladi petak' – nije se radilo.“

U ovom razdoblju tkale su žene, i to od zrelih djevojačkih godina do starosti, sve dok je vid dopuštao. Gotovo su sve žene bile tkalje, ako je kojoj trebala ispomoć, pripomogle su rođakinje, a bogatije su davale tkati udovicama i siromašnjijima i nagradivale ih u naravi: živežnim namirnicama koje su uzimale bez znanja „ljudi“. Ili, ako su imale novaca od svog dijela (*risa*), onda i novcem. Narod je svoj komentar izrazio u rugalici: „Malo kesa, malo ja – više kesa, nego ja.“

Život u inokosnim obiteljima smatraju ljepšim, jer se živi slobodnije, ali slažu se da je u zadrugama svima bilo lakše, napose tkaljama jer su imale više vremena za posao, i veselije – jer su bile u društvu.

9) Hefele, 32.

10) U Dražu se do Božića tkalo vunom. Preko blagdana i sve do 6. siječnja nije se tkalo.

Izглеđa da je marljivost bila prva na ljestvici vrлина. „Do sad se znalo koja je žena vridna“, konstatirale su kazivačice misleći na tkalačku radinost i predradnje. Žena bi dobivala najveću pohvalu ako bi se za nju reklo da je „poslenica“ ili „radenica“¹¹. Kao takva bila je poznata u cijeloj okolici.

U I. i II. fazi našeg promatranja (1880–1941) nije se nužno imenovala tkaljom svaka žena koja je tkala, smatralo se to prirodnim i razumljivim samo po sebi. Više se ta djelatnost naglašavala za one koje su tkale drugima.

Uz termin tkalja u ova tri sela upotrebljavali su se i neki drugi: u Otoku ga je Lovretić zabilježio kao *tkajla*¹², a Cepelić upotrebljava oblik: *tkalica*¹³. O poslovima tkalje mišljenja su polarizirana i razjašnjena ovako: ona žena koja nije stvorena za taj posao, ili ga radi silom, ocjenjuje ga samo teškim i kao patnju; a onima koje su ga voljele, uza sve napore donosio je zadovoljstvo, veselje, čak i zanos, „nije bilo lipo, neg prili-po“ – osobito kad su tkale po *začimu* koji im se sviđao ili kad su u sastav uzorkovanog tkanja unosile nešto svoje, drugačije od predloška¹⁴.

A evo kakva je morala biti žena koja je željela biti dobra tkalja: morala je biti bistra, pametna ili mudra, lako shvaćati i računati – jer sve mora biti na broj; morala je biti strpljiva, morala je učiti i imati volju. A kada još i voli taj posao, „onda joj ide“ i „bude zabava“ – rasonoda. Sve te osobine upotpunjavala je svijest da su i ispunjavale svoju dužnost i čuvale vrednote svojih starih – tako su govorile strine, nene i seke: Janja, Jela, Jula, Marija, Mara, Ana, Anka, Emica i Eva¹⁶.

Svugdje je bilo vrsnih tkalja, a u Bapskoj se najviše spominje baba Manda koja je na *posilima* bezbroj puta ispričovijedala priču o sv. Petru i Isusu, koji su poučili tkalju „da promalja čunak ovamo i onamo“. Kako ona nije priznala „komšinicama“ tko ju je naučio, nego se hvalila da je smislila: ona sama i njezina mudra glava, ostala je uzrečica: „Nisam opet mudra kao ona iz priče“, ali i potreba da se naglasi kako su sve štogod znaju naučile od starijih. Ovdje i drugdje kazivačice su svjedoci da su starije generacije ta znanja predavale kao baštinu mlađima i pitaju sebe i druge: Zašto danas nije tako? „Zato što je vanjski utjecaj nadjačao kućni“¹⁶, odgovorio je čika Jerko, ugledni starac iz Baranje¹⁷.

Na kraju, upoznajmo se i s nekim tkanjima naših starih tkalja, koje taj svoj proizvod nisu zvale ni platno, ni vez, ni prtenina¹⁸. A tkale su ga tehnikom u 2, 3 i 4 nita

-
- 11) Najbolja je preporuka za djevojku koja se udaje glasila: „uzmi ju, iz čestite je familije, i baka joj je bila radenica, i mama zna radit sve“. Kazivačica strina Marija sjeća se kako je njezina baka rekla: „Bome ću ja nju pitat je li dobra poslenica; mi svi u našoj kući radimo!“ i učinila je tako kad je išla u Vođince u prošnju za svog sina, a Marijinog strica.
  - 12) Lovretić o.c., 303.
  - 13) Cepelić, Narodno tkivo..., 102.
  - 14) Marija Vuksanović (r. 1909.) iz Mikanovaca govoreći o e b l e m u, bijelo uzorkovanom tkanju, kaže: „Same su sklapale te šare. Ne može se reći da je iz trgovine, nego su izmislile naše mame iz glave. Moja mama se znala patit i patit da smisli kako će – n a k u t i j i c e, n a p l a n t i k e... Napravi takvu salveticu da se vidi kako će izgledati.“ Kad druge vide novu m u s t r u traže ju da i one tako tkaju.
U ovom selu ne nazivaju mustratkama one žene koje smišljaju nove uzorke. Belovičeva donosi taj izraz, jer „narod u Slavoniji i Srijemu“ tako zove te darovite žene; ZbNŽO X, sv. 2, 176.
  - 15) U toku priprema, pri osnivanju i uvadanju, žice se broje i zbrajaju na starodrevni način šezdesetinskog sistema → 3 žice=jedna čisanica.
  - 16) Janja Lošić, r. 1896. g. (M); Anka Majačić, r. 1905. (B); Jula Orkin, r. 1906. (D); Marija Vuksanović, r. 1909. (M); Jela Novoselac, r. 1912. (D); Mara Matanović, r. 1914. (M); Ana Ožanić, r. 1915. (B); Janja Barišin, r. 1920. (D); Eva Milinković, r. 1930. (M); Emica Majačić, r. 1947. (B).
  - 17) Jerko Zlatarić, Gajić u Baranji.
  - 18) U Mikanovcima i Bapskoj b e z o m nazivaju industrijsko platno, a u Dražu se ne upotrebljava ta riječ. Izraz: p r t e n o, p r t e n i n a ne označava u navedenim selima platnena tkanja kao u Lici (v. Hefe) i u etnološkoj literaturi.

(Mikanovci, Bapska), ili u 2, 4 i 6 *cipa* (Drač); *na dva vratila* (Mikanovci, Bapska), ili *preko sukala i iz košarke* (Drač); *u daske, u nite ili nanitito; ubirano* (Mikanovci) ili *zamitano* (Bapska).

U Mikanovcima se sve vrste tkanja zovu: *tkanje*, a svako od njih ima svoje ime, dok se u Dražu pod nazivom *tkanje* razumije samo kudjeljno, a druge se vrste zajedničkim imenom nazivaju: *tkalo*, a svako *tkalo* ima svoje ime.

Evo tih imena tkanja, razvrstanih po srodnosti:

- a) *čisto* (M.D.) ili *prosto tkanje* (B);
- b) *usnivano* (M.B.);
- c) *vorani čenar* (M), *čenar* (D), *misir* (B) – to su naborana tkanja;
- d) *eblem* (M), *lev* ili *levano* (B), *oblanski* i *cidule* (D) – uzorkovana tkanja.

Sva ta usnivana, navorana i uzorkovana tkanja imaju po nekoliko suvrstica, na primjer: *usnivano* može biti prosti *čenar* ili *svilenac* (M); *čenar* se razlikuje prema širini *šibica* (D), a *misir* (B) prema *šari od grgljavih strika i poljana među njima; eblem* (M) može biti: *na čašice, na kutijice, kockice ili sitna bora; lev* (B) može imati: *sitnije i krupnije kartice*, a može biti i *od pet žica (kao saće); cidule* (D) su *velike ili male*, mogu biti: *od 13 malih, jedna velika i pet malih* itd ...

Riječi *eblem, oblanski, lev* zvuče našim kazivačicama kao domaće, jer je to naziv njihova tkanja pa se i ne pitaju što bi te tuđice mogle značiti¹⁹. Ne donosi ih ni Belovička u „Građi za tehnološki rječnik“²⁰, a Cepelić tumači (1900. g.) kako se tka *jablansko* ili u *devet eblema*, ali ne tumači naziv²¹. Pitanje o *eblemu*, zašto se tako zove, postavio je još 1882. g. Kršnjavi u „Listovima iz Slavonije“²². Međutim ni danas još nema etnoloških studija o domaćim tkanjima koje bi odgovorile na to i mnoga druga pitanja.

Iako tih izraza nema ni u današnjim rječnicima²³, skloni smo ih pribrojiti turcizmima kao što su *čenar* i *misir*. Jesu li one možda zamijenile ili istisnule starije nazive, kao što je *čenar* ponegdje nadvladao domaći termin: *usnivano*?!

Kako bilo da bilo, tkanjima nije oduzeta ljepota. Ljepota koja se ne može opisati, nego je treba doživjeti. Tek bi je umjetnik mogao dočarati!

A stručnjacima preostaje da to narodno blago sačuvaju predmetno i dokumentarno, da ostvare stare poruke i prijedloge i izrade terminološku i tipološku klasifikaciju potrebnu za proučavanje – i proučavaju ta kulturna dobra.

Hoće li mladi stručnjaci etnolozi – i ne samo oni – pristupiti tom poslu?

Ja vjerujem da hoće!

---

19) Anka Majačić (r. 1905.) iz Bapske zna ono što je sama vidjela i doživjela i zato misli: „L e v je baš od Šokica, od starina. Ovo s pamukom je od Šokica“. Za razumijevanje njezine izjave valja ponoviti napomenu da su za Bapčanke predom tkale (za novac) Totice i Totovi.

20) Belović-Bernadzikowska, Građa za tehnološki rječnik...

21) Cepelić, Nar. tkivo..., 105.

22) Kršnjavi o.c., 149.

23) Klaić, Bratoljub, Rječnik stranih riječi, izraza i kratica, Zagreb 1958.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (izdanje JAZU), Zagreb 1880–1882. do 1975–1976.

Skok, Petar, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV, Zagreb 1974.

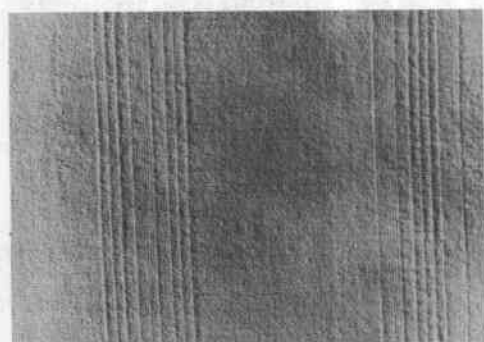
Škaljić, Abdulah, Turcizmi u narodnom govoru i narodnoj književnosti Bosne i Hercegovine I–II, Sarajevo 1957.

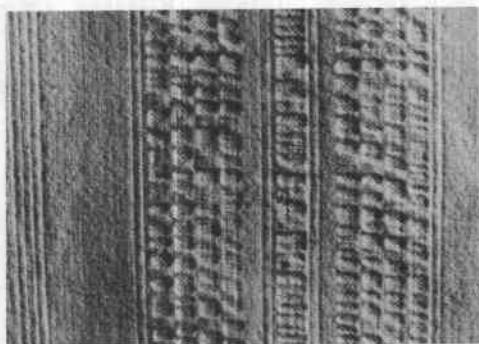
①

②

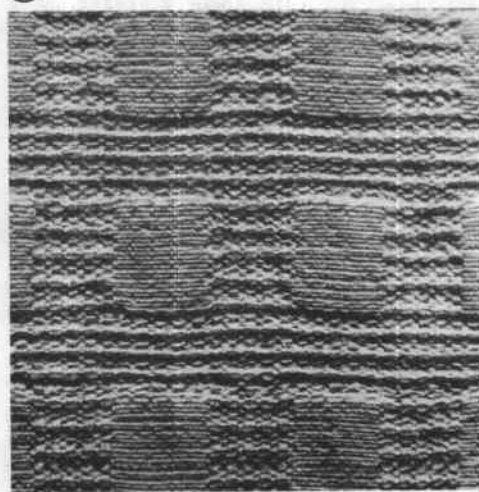
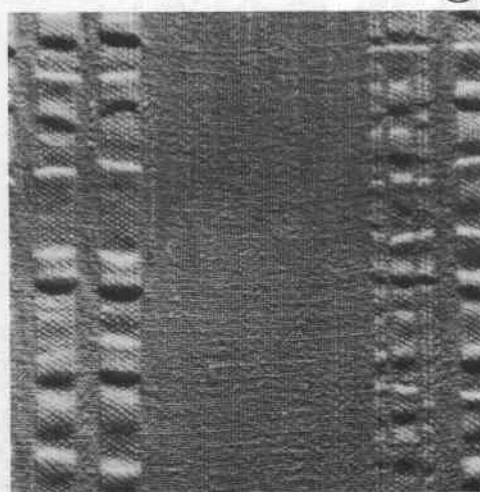
③

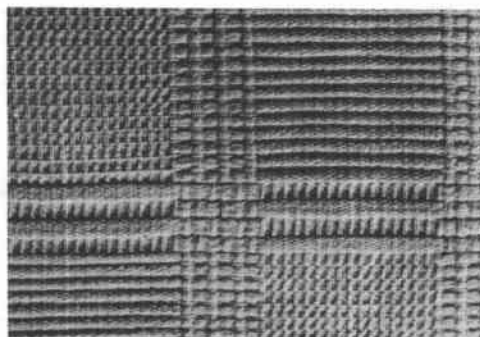

⑤

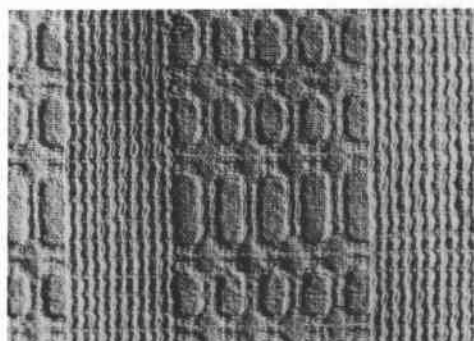
⑥

④

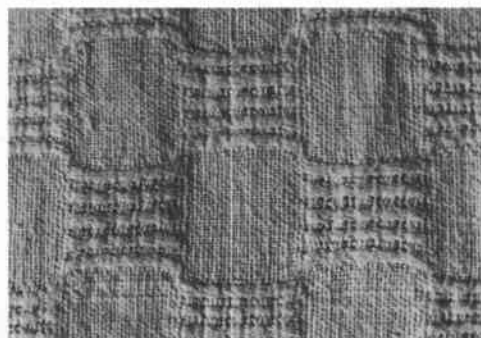
7

8

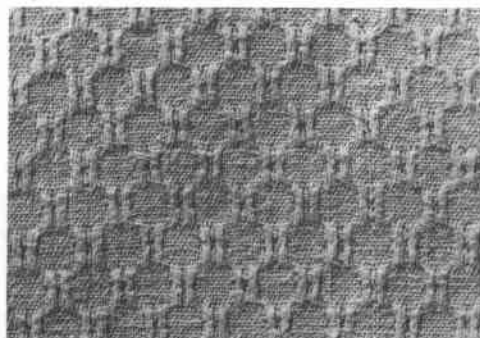

9

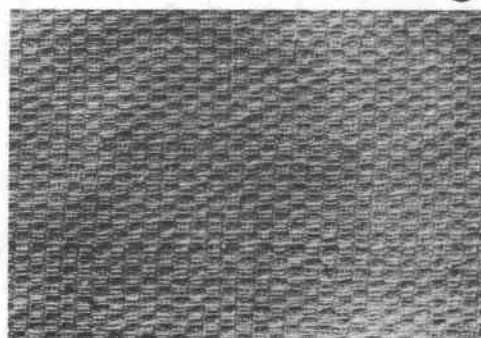

10

11

12

-
- ① Tkalja u selu Bapska (opć. Vukovar), 1980. g. Foto mr Damir Klasiček
  - ② Detalj. Emica tka misir , Bapska. Foto mr Damir Klasiček
  - ③ Usnivano tkanje, Stari Mikanovci (opć. Vinkovci). Foto mr Damir Klasiček
  - ④ Voranac ili čenar sa dva vratila, Stari Mikanovci. Foto mr Damir Klasiček
  - ⑤ Vorano, odnosno grgljavo tkanje: misir, Bapska. Foto Ružica Marić
  - ⑥ Uzorkovano tkanje lev, Bapska. Foto Ružica Marić
  - ⑦ Uzorkovano tkanje eblem, Stari Mikanovci. Foto mr Damir Klasiček
  - ⑧ Eblem na čašice, Stari Mikanovci (opć. Vinkovci). Foto mr Damir Klasiček
  - ⑨ Otarak od tkanja eblem, Stari Mikanovci. Foto mr Damir Klasiček
  - ⑩ Uzorkovano tkanje velike cidule, Draž (Baranja). Foto mr Damir Klasiček
  - ⑪ Cidule, uzorak tkanja; Draž (Baranja). Foto mr Damir Klasiček
  - ⑫ Oblanski - tkanje iz Draža (Baranja). Foto mr Damir Klasiček (Srodno tkanje u St. Mikanovcima naziva se „sitna bora“.)

